بررسی رابطه سبک های دلبستگی با خشم در دانش آموزان دختر : نقش میانجی خود کنترلی

رویا هاشمی*[۱]، جهانشا محمدزاده[۲]

۱)اداره کل آموزش و پرورش شهرستان ایلام، ایلام، ایران

۲) گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، ایلام، ایران

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۹۵/۳/۱۹

چکیده

مقدمه: سبک های دلبستگی به عنوان مکانیزم تنظیم عواطف می تواند تعیین کننده‌ی الگو های خشم در دوران کودکی و بزرگسالی باشد، زیرا الگو های دلبستگی در دوران بزرگسالی نیز باقی می‌ماند. عدم مهار خشم، سبب انواع مشکلات جسمی و روانی شود. هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه سبک های دلبستگی با خشم در دانش آموزان دختر می باشد.

مواد و روش‌ها: این پژوهش یک مطالعه همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش - آموزان دختر متوسطه دوم شهر ایلام بود. با استفاده از نمونه گیری خوشه ای ۲۳۵ نفر دانش‌آموز دختر به عنوان نمونه انتخاب شدند. در پژوهش حاضر از پرسش نامه های سبک‌های دلبستگی (RAAS)، پرسش نامه خود کنترلی تانجنی و مقیاس خشم (STAXI-2) استفاده شد. برای ارزیابی مدل پیشنهادی از روش مدل معادلات ساختاری و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار ایموس استفاده شد.

یافته‌های پژوهش: نتایج حاصل از تحلیل معادلات ساختاری نشان داد که بین سبک های دلبستگی و خودکنترلی و خشم P<۰/۰۰۱ رابطه معنی‌داری وجود دارد. بین خود کنترلی و خشم رابطه مثبت معنی داری P<۰/۰۰۱ وجود دارد و خودکنترلی در رابطه بین سبک دلبستگی اضطرابی و وابسته با خشم نقش میانجی دارد (P<۰/۰۰۵).

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر و روشن شدن روابط و نقش پیش بین متغیر های سبک های دلبستگی و خود کنترلی در هیجان خشم دانش آموزان، پیشنهاد می شود برنامه های آموزشی ویژه ای در اختیار متخصصان فعال در حوزه ی آموزش و پرورش و هم چنین خانواده قرار گیرد.

واژه های کلیدی: سبک های دلبستگی، خود کنترلی، خشم، دانش آموزان دختر

* **نویسنده مسئول:** اداره کل آموزش و پرورش شهرستان ایلام، ایلام، ایران

Email: royahashemi49@gmail.com

Copyright © 2017 Journal of Ilam University of Medical Science. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution international 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material, in any medium or format, provided the original work is properly cited.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

مقدمه

یکی از هیجان های حیاتی برای بشر که هم می تواند جنبه انطباقی و هم غیر انطباقی داشته باشد، خشم است. خشم به گونه های مختلفی تعریف شده است. انجمن روان شناسی آمریکا (۱) خشم را به عنوان یک هیجان مفید تعریف می‌کند که اگر خارج از کنترل باشد و روابط میان فردی افراد را تحت تأثیر قرار دهد، می تواند مخرب هم باشد. خشم اغلب پاسخی است در مقابل برآورده نشدن انتظارات خود یا دیگران یا در مقابل رفتار های خود و دیگران که غیر قابل قبول و غیر قابل پذیرش پنداشته می شوند. خشم واکنشی مرتبط با تنیدگی و خصومت است که با قرار گرفتن در موقعیت های گوناگون از ناکامی هایی واقعی یا خیالی، آسیب ها، تحقیر ها، تهدید ها یا بی عدالتی بر انگیخته می شود که ممکن است به پاسخ های غیرارادی مانند افزایش فشار خون، ضربان قلب، تعریق و افزایش قند خون منجر شود. خشم به طور معمول به یک هدف بیرونی منتقل می‌شود، که واکنش های رفتاری آن می‌تواند طیفی از اجتناب از منشأ خشم تا خشونت کلامی یا رفتاری را در برگیرد (۲،۳). خشم غیر قابل مهار زندگی فرد را به مخاطره می اندازد، از طرفی خشم با طبیعت انسان در تعارض است (۴). خشم انسان را در معرض خطر و ابتلای به بیماری های مختلف قرار می دهد، به گونه ای که در حالت همراهی با دیگر بی نظمی های روان شناختی پیامد های زیان باری برای سلامتی افراد در پی دارد (۵). بر اساس دیدگاه بالبی ، نا ایمنی دلبستگی در دوران نوزادی و کودکی، منجر به ایجاد خشم به مراقب یا افراد مهم دیگر می-شود. بنابراین، سبک دلبستگی به عنوان مکانیزم تنظیم عواطف می‌تواند تعیین کننده الگو های خشم در دوران کودکی و بزرگ سالی باشد زیرا الگو های دلبستگی در دوران بزرگسالی نیز باقی می‌ماند. مفهوم دلبستگی، بیانگر تمایل فرد به برقراری یک رابطه نزدیک با افراد خاص و احساس ایمنی بیش تر در حضور این افراد است. دلبستگی، یک پیوند عاطفی است که بین کودک و مراقب او شکل می‌گیرد و با جستجو کردن، در - آویختن و میل به بودن در کنار مراقب، مشخص می - شود (۶). کارلسون و سوروف نقش سبک های دلبستگی را در یکپارچه کردن مؤلفه‌های عاطفی، انگیزشی، شناختی و رفتاری افراد بسیار با اهمیت می دانند (۷). پژوهش ها نشان داده اند که دلبستگی به عنوان مکانیزم تنظیم کننده عواطف، می تواند با عواطفی مانند خشم در ارتباط باشد. سبک های دلبستگی از نحوه ی ارتباط کودک با مراقب نشأت می‌گیرد. زمانی که مراقب به هر دلیلی توانایی ایجاد ایمنی در کودک را ندارد، یکی از واکنش های درونی کودک به مراقب، خشم است. این خشم می‌تواند یک خصیصه ی پایدار ایجاد کند که بعد ها در رفتار نمایان شود (۶). گودمن، بارتلت و استرو در پژوهش خود این عقیده که سبک های دلبستگی اولیه توانایی پیش بینی میزان پرخاش گری در بزرگ سالی را دارد، تأیید کردند (۸) . در پژوهشی دیگر کونیشی و هیمل نشان دادند که بین سبک دلبستگی پدر، مادر و کودک با میزان خشم و پرخاش گری در دوره نوجوانی رابطه معنا داری وجود دارد (۹). افراد با سبک دلبستگی وابسته و اضطرابی در تنظیم هیجانات خود با مشکلاتی مواجه هستند، آن ها در روابط خود با دیگران رفتار های خصمانه ای نشان می دهند (۱۰). در حالی‌که افراد دارای سبک دلبستگی ایمن، در مواجهه با شرایط مأیوس کننده، دیدگاه خوش بینانه ای دارند و ضمن این که قادر به کنترل خود هستند، کم تر خشم و رفتار خصمانه ای را از خود بروز می دهند (۱۱،۱۲). پژوهش مسترز و موریس (۱۳) نشان داد که سبک دلبستگی ایمن با خشم و رفتار های خصمانه در روابط بین فردی، رابطه‌ای معکوس دارد، هم چنین زیمرمن و آسوکیت دریافتند که خشم و رفتار های خصمانه در نوجوانان نا ایمن بسیار معمول است؛ در حالی که این گونه رفتار ها در نوجوانان ایمن کم تر دیده می‌شود (۱۴). داده های بسیار زیادی وجود دارد که نشان می - دهد خشم و رفتار های پرخاش گرانه در افراد با سبک دلبستگی اجتنابی، امری بسیار شایع است (۱۶-۱۲). کریتچ فیلد و آسوکیت نشان دادند که سبک های دلبستگی نا ایمن با رفتار های غیر منطقی، خشم و رفتار های پرخاش گرانه در ارتباط است و بررسی رابطه

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

سبک دلبستگی اضطرابی و خشم در شرکت کنندگان این مسئله را تصدیق می‌کند(۱۷،۱۸). هنگامی که خشم به فعالیت و رفتار پرخاش گرانه تبدیل شود در این میان نقش خود کنترلی بسیار با اهمیت است و بر عکس عواملی که خود کنترلی را تضعیف کند، می تواند خشم و رفتار پرخاش گرانه را افزایش دهد (۱۹). خود کنترلی به عنوان توانایی پیروی از درخواست، تعدیل رفتار مطابق با موقعیت، به تأخیر انداختن ارضاء یک خواسته یا یک کار و به طور کلی رفتار در چارچوب قابل قبول اجتماعی، بدون مداخله و هدایت مستقیم فردی دیگر تعریف شده است (۱۵). اساس خود کنترلی توانایی فرد در کنترل ارادی فرایند های درونی و برون داده های رفتاری است. بنا بر این، خود کنترلی شامل کنترل تکانه، به تأخیر انداختن خشنودی، انجام رفتار های جامعه پسند و موارد مشابه می باشد (۱۵). در رابطه بین خشم و خود کنترلی پژوهش های بسیاری صورت گرفته است که همگی حاکی از رابطه بین خشم و خود کنترلی است. به صورت نمونه می توان به پژوهش های گال و لیو (۲۱)، رستو برگ و همکاران نوزادی و همکارن (۲۲،۲۳) اشاره کرد. تحقیقات پیشین حاکی از ارتباط خود کنترلی با هیجان مثبت و شادکامی است اما از سوی دیگر تحقیقات اخیر نشان داده‌اند که خودکنترلی ممکن است در ایجاد هیجانات منفی، آمادگی برای رفتار های نامناسب، گرایش به رفتار پرخاش گرانه نیز نقش داشته باشد. خود کنترلی هم چنین، با سبک های دلبستگی رابطه معنا دار دارد. نتایج تحقیقات پیشین حاکی از آن است که سبک دلبستگی ایمن با خود کنترلی رابطه مثبت و سبک دلبستگی نا ایمن (دلبستگی اجتنابی و اضطرابی- دوسوگرا) با خود کنترلی رابطه منفی دارد (۲۴). به عبارت دیگر، افرادی که دارای سبک دلبستگی ایمن هستند، در روابط خود با دیگران امنیت بیش تری را احساس کرده و بیش تر از دو گروه دیگر خود دار هستند. این افراد در برابر وسوسه های محیطی توانایی مقاومت بیش تری دارند (۲۵). علی رغم بررسی های فراوان راجع به رابطه ی سبک های دلبستگی و خشم و علی رغم اهمیت این موضوع، نقش عوامل واسطه - ای دخیل در این رابطه اغلب مورد غفلت قرار گرفته است. با توجه به این که تاکنون پژوهشی در زمینه ی بررسی نقش میانجی خود کنترلی در رابطه بین سبک- های دلبستگی و خشم انجام نشده است، هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه ی خود کنترلی به عنوان یکی از متغیر های مرتبط با سبک های دلبستگی و مشخص کردن سهم مشترک و نیز سهم یگانه‌ی هر یک از دو متغیر در میزان خشم دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر ایلام است.

مواد و روش ها

طرح پژوهش حاضر یک طرح همبستگی از نوع مدل معادلات ساختاری است. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم شهر ایلام در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴، که تعداد ۴۳۷۵ بود. عدم سابقه مردودی، داشتن سن بالای ۱۶ سال، زمینه اقتصادی- اجتماعی متوسط خانواده از جمله ملاک های ورود به پژوهش برای شرکت کنندگان بود. از جامعه مورد پژوهش تعداد ۲۳۵ نفر از دانش آموزان دختر با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله‌ای انتخاب شد. روش نمونه گیری این گونه بود که در مرحله اول شهر ایلام به پنج منطقه شمال، جنوب، غرب، شرق و مرکز تقسیم گردید، در مرحله دوم از هر منطقه یک دبیرستان به صورت تصادف انتخاب شد. و در مرحله سوم از هر دبیرستان دو کلاس انتخاب و نمونه مورد پژوهش را دانش‌آموزان این کلاس ها تشکیل دادند. پس از انتخاب نمونه، جهت انجام پژوهش با سازمان آموزش و پرورش شهرستان ایلام هماهنگی لازم به عمل آمد سپس با افراد انتخاب شده گفتگوی مقدماتی و جلب رضایت آگاهانه برای انجام پژوهش صورت گرفت. با رعایت اخلاق پژوهش، شرکت‌کننده ها در ترک پژوهش کاملاً آزاد بودند. در مراحل اجرا و جمع‌آوری داده‌های پژوهش اطلاعات شرکت‌کننده‌ها فقط به صورت گروهی و بدون ذکر نام

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

تحلیل شد. مقیاس سبک های دلبستگی: مقیاس دلبستگی بزرگ سالان در سال ۱۹۹۰ به وسیله ی کولینز و رید تهیه شد. این مقیاس دارای ۱۸ سؤال و ۳ زیر مقیاس: وابستگی، نزدیکی و اضطراب است. که شرکت کننده در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (۱= کاملاً مخالف تا ۵= کاملاً موافق) میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را بیان می‌کند. این پرسشنامه دارای ضریب پایایی بازآزمایی این آزمون برای هر یک از سه زیرمقیاس نزدیکی، وابستگی و اضطراب به ترتیب ۰/۶۸ ، ۰/۷۱ و ۰/۵۲ گزارش شده است. کولینز و رید نشان دادند که زیرمقیاس های نزدیک بودن (C)، وابستگی (D) و اضطراب (A) در فاصله زمانی ۲ ماه و حتی ۸ ماه پایدار ماندند (۲۶). با توجه به این که مقادیر آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ است، میزان قابلیت اعتماد به دست آمده، بالا است. در ایران نیز میزان قابلیت اعتماد با استفاده از روش آزمون – آزمون مجدد به صورت همبستگی بین دو اجرا بر روی نمونه‌ای با حجم ۱۰۰ نفر آزمودنی، نتایج حاصل از دوبار اجرای این مقیاس با فاصله زمانی یک ماه از یکدیگر بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای مقیاس ها C,D,A معنادار نبوده است و این آزمون در سطح ۹۵٪ قابل اعتماد است.

پرسشنامه خودکنترلی: مقیاس خود کنترلی در سال ۲۰۰۴ توسط تانجنی و همکاران به منظور ارزیابی میزان خود کنترلی افراد به عنوان یک صفت ساخته شد. فرم اصلی آزمون دارای ۳۶ عبارت است و یک نمره کلی بدست می‌دهد. این آزمون در مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای تهیه شده است. تانجنی و همکاران به منظور هنجاریابی مقیاس خود کنترلی، فرم کوتاه شده آن را روی دو نمونه مجزا اجرا کردند که ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در دو گروه ۰/۸۳ و ۰/۸۵ به دست آمد (۲۴). پرسش نامه خشم: این پرسش نامه توسط اسپیلبرگر ساخته شده است (۲۷). این مقیاس دارای ۵۷ ماده است که شامل خلق و خوی خشمگینانه، واکنش خشمگینانه، بروز خشم، کنترل بیرونی و درونی خشم است. این مقیاس، یک مقیاس مداد کاغذ ی است که برای گروه سنی ۳۰- ۱۶ سال تهیه شده است. پایایی و اعتبار این آزمون در پژوهش اصغری مقدم، مقدسین و دیباج‌نیا تأیید گردیده است (۲۸). نتایج بررسی آن ها در پژوهشی که به منظور بررسی پایایی و اعتبار ملاک نسخه فارسی مقیاس حالت-صفت بیان خشم در یک جمعیت بالینی بود حاکی از پایایی (باز آزمایی و همسانی درونی) مطلوب و اعتبار ملاکی نسخه فارسی این مقیاس بود. در پژوهش خدایاری فرد و همکاران روایی محتوایی این مقیاس توسط افراد متخصص بررسی و مورد تأیید قرار گرفت (۲۹).

یافته های پژوهش

از مجموع ۲۳۵ دانش آموز متشکل گروه مورد پژوهش ۷۸ نفر ۱۶ سال، ۱۲۱ نفر ۱۷ سال و ۳۶ نفر ۱۸ سال داشتند. شرکت کنندگان این پژوهش با میانگین سنی ۱۷/۱۵ سال بودند که با توجه مدرک تحصیلی و وضعیت اقتصادی والدین آن ها از زمینه اجتماعی- فرهنگی و اقتصادی متوسط انتخاب شدند. همچنین از مجموع ۲۳۵ دانش‌آموز، ۲۴/۲۵ درصد دانش آموزان دارای رشته ریاضی، ۴۳/۸۲ درصد دانش‌آموزن دارای رشته تجربی و ۳۱/۹۱ درصد دانش آموزان دارای رشته انسانی بودند. برای بررسی روابط علّی میان متغیر های پژوهش از روش تحلیل معادلات ساختاری با نرم افزار آموس استفاده شد. سبک های دلبستگی به عنوان متغیر پیش‌بین، خشم به عنوان متغیر ملاک و متغیر خود کنترلی به عنوان میانجی در نظر گرفته شدند. همبستگی مبنای تجزیه و تحلیل مدل های علّی است؛ به همین دلیل، ماتریس‌های همبستگی همراه با ضرایب همبستگی، سطح معنا داری و هم چنین میانگین و انحراف استاندارد متغیر های پژوهش در جدول شماره ۱ آورده شده است.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

جدول شماره ۱: ماتریس همبستگی درونی متغیر های پژوهش

متغیر	M	SD	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
خود کنترلی	۷۶/۶۸	۱۶/۷۱	۱	–	–	–	–	–	–	–	–	–
دلبستگی ایمن	۱۷/۵۱	۳/۸۹	۰/۱۴*	۱	–	–	–	–	–	–	–	–
دلبستگی اضطرابی	۱۳/۹۲	۳/۶۵	−۰/۲۵**	۰/۱۶*	۱	–	–	–	–	–	–	–
دلبستگی اجتنابی	۱۳/۱۳	۴/۴۱	−۰/۲۷**	۰/۰۷	−۰/۱۲	۱	–	–	–	–	–	–
حالت خشم	۲۴/۸۴	۱۱/۱۱	−۰/۴۴**	−۰/۱۵*	−۰/۲۵**	۰/۲۲**	۱	–	–	–	–	–
صفت خشم	۲۱/۳۲	۶/۴۳	−۰/۵۲**	−۰/۱۰	−۰/۲۹**	۰/۲۱**	۰/۴۹**	۱	–	–	–	–
بروز بیرونی خشم	۱۷/۹۲	۴/۶۲	−۰/۳۹**	۰/۰۵	−۰/۱۶*	۰/۰۸	۰/۳۳**	۰/۶۶**	۱	–	–	–
بروز درونی خشم	۱۵/۸۶	۳/۷۴	۰/۳۶**	−۰/۰۴	−۰/۱۸**	۰/۲۴**	۰/۲۹**	۰/۵۴**	۰/۵۱**	۱	–	–
کنترل بیرونی خشم	۱۹/۶۹	۵/۷۰	۰/۴۷**	۰/۱۰	۰/۱۱	−۰/۱۴*	−۰/۲۵**	−۰/۳۹**	−۰/۴۴**	−۰/۱۶**	۱	–
کنترل درونی خشم	۲۰/۵۶	۶/۰۷	۰/۴۳**	۰/۱۰	۰/۰۵	−۰/۱۲	−۰/۲۷**	−۰/۳۴**	−۰/۳۶**	−۰/۰۷	۰/۸۵**	۱

□□= p <0/05 □□□□□□□□□□□□= p < 0/01

نتایج جدول شماره ۱ نشان داد که خود کنترلی با سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی رابطه منفی معنا داری (P<۰,۰۰۱) دارد اما بین خودکنترلی و سبک دلبستگی ایمن رابطه مثبت معنا داری (P<۰,۰۰۱) وجود دارد. هم چنین رابطه بین خودکنترلی با حالت خشم، صفت خشم، بروز بیرونی خشم رابطه منفی معنادار (p<۰,۰۰۱) وجود دارد اما بین خود کنترلی و بروز درونی خشم، کنترل بیرونی و درونی خشم رابطه مثبت معنادار (p<۰,۰۰۱) وجود دارد. با توجه به این که هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی خودکنترلی در رابطه بین سبک های دلبستگی و خشم در دانش - آموزان دختر است، در جدول ۲ ضرایب تأثیر مستقیم، غیر مستقیم و کل متغیر های پژوهش همراه با سطح معنی داری آن ها آورده شده است. طبق یافته های جدول شماره ۲ بین سبک های دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی با خود کنترلی رابطه معنا داری وجود دارد. به طور کلی می توان نتیجه گرفت که سبک های دلبستگی و خود کنترلی دانش آموزان رابطه مستقیم دارند. هم چنین نتایج نشان داد که بین خود کنترلی و خشم در دانش آموزان رابطه معنا داری وجود دارد. با بررسی تأثیر غیر مستقیم متغیر های پژوهش، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که میزان رابطه سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با خشم در دانش آموزان دختر به ترتیب (B=−۰/۲۶) و (B=−۰/۱۹) است، در حالی که با اضافه شدن خود کنترلی به الگو به عنوان متغیر میانجی، میزان رابطه سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی را به ترتیب (B=−۰/۲۵) و (B=−۰/۲۷) تغییر دادند و این تغییر از لحاظ آماری معنا دار است. در بررسی نقش میانجی به دنبال این هستیم که آیا با ورود متغیر میانجی، روابط بین متغیر های پیش‌بین و ملاک تغییر خواهد کرد یا نه. با نتیجه به دست آمده می توان بیان کرد که خود کنترلی در رابطه بین سبک های دلبستگی و خشم دانش آموزان نقش میانجی دارد (نمودار۱).

جدول شماره ۲. تأثیر کل، مستقیم و غیر مستقیم متغیر های پژوهش بر هم

مسیر های موجود در الگو	تأثیرات		
	کل	مستقیم	غیر مستقیم
سبک دلبستگی ایمن- خودکنترلی	۰/۵۳	۰/۵۳**	–
سبک دلبستگی اضطرابی- خودکنترلی	−۰/۹۴	−۰/۹۴**	–
سبک دلبستگی اجتنابی- خودکنترلی	−۰/۹۳	−۰/۹۳**	–
خودکنترلی - خشم دانش آموزان	۰/۸۶	۰,۸۶	
سبک دلبستگی ایمن- خشم	۰/۲۷	۰/۱۲	۰/۱۴
سبک دلبستگی اضطرابی – خشم	−۰/۵۲	−۰/۲۶*	−۰/۲۵*
سبک دلبستگی اجتنابی- خشم	−۰/۴۶	−۰/۱۹*	−۰/۲۷*

□□= p <0/05 □□□□□□□□□□□□= p < 0/01

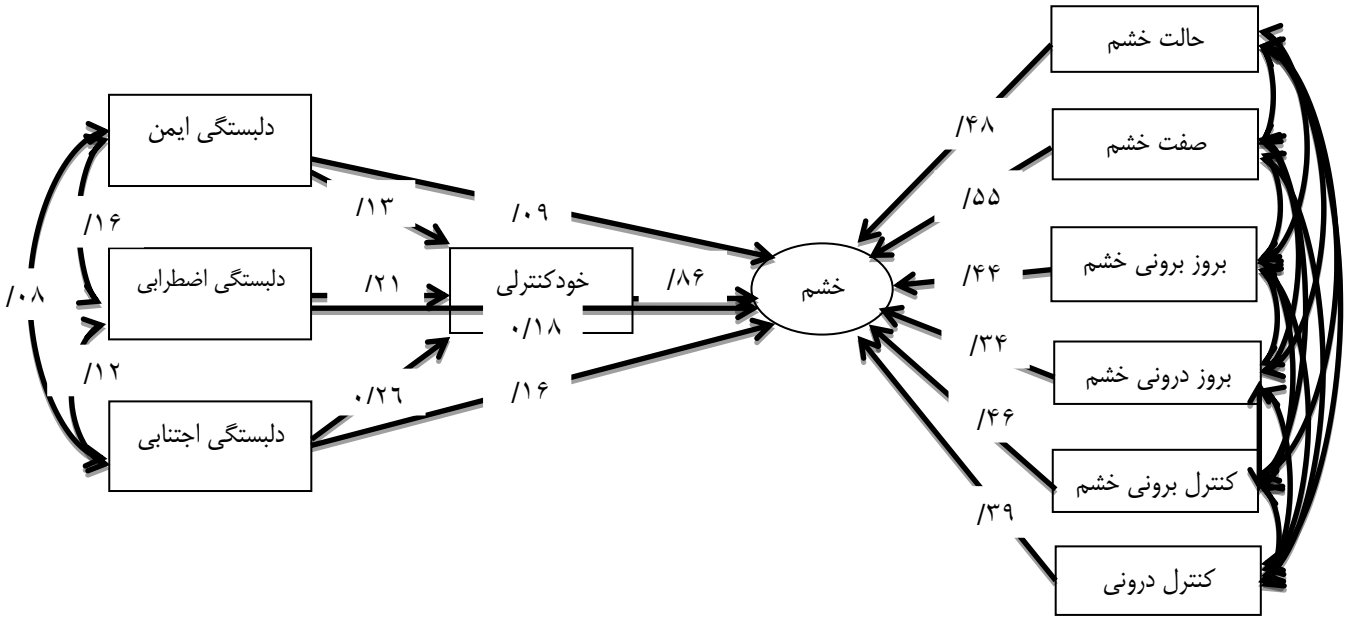
[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

جدول شماره ۳. مشخصه های نکویی برازندگی مدل پیش‌بینی خشم

الگو	سطح معناداری	درجه آزادی	کای دو	شاخص نیکویی برازش (GFI)	شاخص برازش تطبیقی (CFI)	ریشه میانگین مجذورات تقریب(RMSEA)
الگوی پیشنهادی	۰/۲۴۰	۱۳	۱۶/۱۷	۰/۹۸۷	۰/۹۹۷	۰/۰۳۲

همان طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود، شاخص های برازش نشان می دهند که نسبت خی دو به درجه آزادی برابر ۱۶/۱۷ (p=۰/۲۴۰) و معنا دار نیست. شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر ۰/۹۸، شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۹۹ به دست آمده اند. لذا با توجه به این که همگی این شاخص ها بالا تر از ۰/۹۵ هستند و تقریب ریشه میانگین مجذور خطا (RMSEA) ۰/۰۳۲ به دست آمده و کوچک تر از ۰/۰۵ است، لذا مشخص می شود که اندازه شاخص ها در سطح مناسب و حاکی از تناسب الگوی اندازه گیری با الگوی ساختاری پیشنهادی دارد.

نمودار ۱: الگوی نهایی پژوهش با ضرایب و واریانس های تبیین شده متغیر ها

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه سبک های دلبستگی و خشم با توجه به نقش میانجی خودکنترلی در دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر ایلام انجام شد. الگوی مفهومی پژوهش با استفاده از روش مدل معادلات ساختاری آزمون شد. یافته ها نشان داد مدل پیش‌بینی شده از برازش مطلوبی بر خوردار است. نتایج به دست آمده نشان داد که بین سبک های دلبستگی ایمن، اضطرابی و اجتنابی با خودکنترلی رابطه معنا داری وجود دارد. نتیجه به دست آمده با پژوهش‌های سبقتی (۳۰) در داخل کشور و با پژوهش های تانجنی و همکاران (۲۴)، هانتسینگر و لویکن (۳۱) و هیبارد (۳۲) همسو است. تأثیر خود کنترلی بر رفتار افراد از تصمیمات فوری تا جنبه هایی از عملکرد روزانه و روابط شخص گسترش یافته است. توانایی دانش - آموزان در به تأخیر انداختن نیاز ها و خود کنترلی با عملکرد بهتر تحصیلی در مدرسه، مهارت های مقابله ای و روابط فردی، رابطه ی معنی دار دارد (۲۵). نتایج به دست آمده هم چنین نشان داد که بین سبک دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با هیجان خشم رابطه مستقیم وجود دارد؛ اما بین سبک دلبستگی ایمن و خشم در دانش‌آموزان رابطه‌ی مستقیمی مشاهده نشد. نتیجه به دست آمده با پژوهش های حیدری راد (۳۳)، هزاری و شهابی زاده (۳۴)، پناغی و همکاران (۳۵) و افروز و همکاران (۶) در داخل کشور و با پژوهش های کالا ماری و پینی (۱۵)، مسترز و موریس (۱۳)؛

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

موریس و همکاران (۳۶)، ترویسی و آرگنیو (۳۷) در خارج از کشور همسو است. یکی از عوامل مهم و مؤثر بر احتمال بروز رفتار پرخاش گرانه و کیفیت بروز آن، میزان و چگونگی رشد دلبستگی در فرد است. بالبی استدلال کرد، بی اعتنایی و بی علاقگی چهره دلبستگی واقع شدن و طرد شدن، سبب می‌شود خشم شدید ابتدا به سمت فرد دلبسته متمایل شده و سپس، گرایش به خشم سرکوب شود؛ و در نهایت به سمت سایرین تغییر جهت دهد. اگر روابط عاطفی با والد خوب پیش‌رود، حس امنیت به وجود می‌آید و اگر مورد تهدید قرار گیرد و تهدید ها نیز پایدار بماند، واکنش های عاطفی مخدوش مانند سطح بالای خشم به‌وجود می-آیند. نتایج مطالعات دیگر نیز هماهنگ با تئوری دلبستگی رابطه منفی بین رفتار پرخاشگرانه و دلبستگی ایمن در دوران کودکی را گزارش کرده‌اند. هم خوان با داده های بدست‌آمده درباره کودکان، پژوهش های انجام شده درباره بزرگ سالان نیز بر ارتباط منفی بین سبک دلبستگی ایمن و رفتار های پرخاش گرانه تأکید داشته است (۳۴). از دیگر نتایج پژوهش می‌توان به رابطه مستقیم بین خود کنترلی و خشم اشاره کرد. نتیجه به دست آمده با پژوهش های گال و لیو (۲۱)، رستوبرگ و همکاران (۲۲) و نوزادی و همکاران (۲۳) همسو است. اگرچه خود کنترلی معمولاً با هیجانات مثبت از جمله احساس خوشایندی در ارتباط است؛ اما تحقیقات اخیر نیز نشان داده‌اند که خود کنترلی ممکن است با هیجانات منفی مانند احساس ندامت شدید، همراه باشد(۲۰). خود کنترلی با رفتار های مربوط به خشم رابطه دارد. به طور مثال تحقیقات رشته های طبی نشان می‌دهد، افراد دارای برنامه ی رژیم غذایی، بیستر رفتار های غیر منطقی و پرخاشگرانه نشان می - دهند. تحقیقات آزمایشی نیز نشان می دهند که افراد با سطح خود کنترلی بالا، بیش تر احتمال دارد که با دیگران درگیری فیزیکی داشته و هم چنین، بر خلاف نظر آن ها عمل کنند (۳۸). شاید بهترین تبیین بر تأثیر خودکنترلی در افزایش‌رفتار های مرتبط با خشم اینست که احتمالاً خشم به وسیله‌ی عمل خودکنترلی ایجاد می شود. خشم ایجاد شده منجر به افزایش طیف وسیعی از رفتار ها مانند پرخاش گری، حمله به منبع ایجاد کننده خشم، واکنش شدید نسبت به دیگران می-شود. به عبارت دیگر می توان گفت، خود کنترلی می - تواند باعث ایجاد خشم در افراد شود. پژوهش های پیشین در تبیین رابطه خود کنترلی و خشم این احتمال را در نظر گرفته اند (۳۹). نتایج بررسی نقش میانجی خود کنترلی در رابطه سبک های دلبستگی و خشم نشان داد که، خود کنترلی در رابطه بین سبک های دلبستگی اضطرابی و وابسته با خشم دانش آموزان نقش میانجی دارد. با توجه به این که مدل فرضی پژوهش تاکنون در هیچ پژوهشی به طور مستقیم مورد بررسی قرار نگرفته بود لذا نمی‌توان آنرا با پژوهش - های پیشین مقایسه کرد. نتایج پژوهش حاکی از صحت مدل در مورد دو مؤلفه دلبستگی یعنی دلبستگی اضطرابی و اجتنابی با خشم دانش آموزان است. نتیجه به دست آمده را می توان به صورت غیر مستقیم با پژوهش های پیشین همسو دانست. سبک دلبستگی وابسته با ویژگی هایی هم چون ترس از تنهایی، نیاز به تأیید و دشواری در تنظیم هیجان شناخته می شود (۴۰). ووهس و فینکنو و باومیستر (۴۱) در پژوهش-های خود نشان دادند که بین سبک دلبستگی اضطرابی و خود کنترلی رابطه منفی معنی داری وجود دارد. افرادی که در سبک دلبستگی اضطرابی نمرات بالایی کسب می‌کنند اغلب از روابط با دیگران کناره‌گیری می‌کنند زیرا از طرد شدن واهمه دارند. بر طبق دیدگاه فرالی و بروم‌باوف (۴۲) افراد با سبک دلبستگی اضطرابی از ارتباط بر قرار کردن با دیگران طفره می-روند و معمولاً کم تر با دیگران گفتگو می‌کنند و تمایلی به برقراری ارتباط چشمی ندارند. اما در پژوهش های صورت گرفته، ارتباط بین سبک دلبستگی ایمن و خود کنترلی معمولاً مثبت ارزیابی شده است. نتایج پژوهش های مربوط به بررسی رابطه خود کنترلی و خشم نشان داده اند که خود کنترلی با رفتار های مرتبط با خشم رابطه دارند. و در تبیین این یافته می توان احتمال داد که خشم ناشی از عمل خود کنترلی است. زیرا فردی که در لحظه خود را از انجام عملی خواستنی برای مدتی کوتاه یا طولانی منع می‌کند؛ زمینه رفتار های پرخاش گرانه در او افزایش می یابد. در تعمیم نتایج این پژوهش به کل جامعه مورد بررسی باید با

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

احتیاط عمل کرد، از جمله دلایل این احتیاط عبارتند از : نمونه گیری خوشه ای، حجم نمونه و در نظر نگرفتن نقش تفاوت های فرهنگی و قومی. برای نیل به درکی بهتر و جامع تر از خشم، پیشنهاد می‌شود پژوهشی همسو با پژوهش حاضر، همراه با مد نظر قرار دادن سایر عوامل تأثیرگذار مانند شیوه های فرزندپروری والدین، ویژگی های شخصیتی، تنظیم هیجانی .. صورت گیرد.

References

1. Etemady nia M. the mediating role of emotion regulation and anger rumination on the relationship between anger and depression. Master's Thesis of Tehran University; 2011.
2. Corsini RJ. The Dictionary of psychology. Philadelphia Branner Publication. 1999;P.213.
3. Shekohieyekta M, Beh pezhoh A, Ghobary bonab B, Zamani N, Parand A. The impact of management skills to control anger at later school students. Res Exc Child2009; 8:358-69.
4. Hassanvandamouzadeh M, Hassanvandamouzadeh A, Hassanvandamouzadeh M, Ghadampour M. The effect of anger management skills training on social anxiety and anger self-regulation skills in social anxious high school boys. Knowledge Res Appl Psychol2013: 14: 74-84.
5. Evren C, Sar V, Dalbudak E, Oncu F, Cakmak D. Social anxiety and dissociation among male patients with alcohol dependency. Psychiatr Res2009; 165: 273-80.
6. Afroz G, Kaivan K, Ghanbari N, Momeni K. The relationship between attachment styles and manage anger with public health. Thought Behavior Clin Psychol2011;5:23-8.
7. Carlson EA, Sroufe LA.Contribution of attachment theory to developmental psychopathology. Res Appl Psychol 2005: 3:135-8.
8. Goodman G, Stroh M, Bartlett R. Mothers borderline features and children have disorganized attachment representations as predictors of children's externalizing behavior. AmPsychological Ass 2013; 30: 16-36.
9. Konishi C, Hymel S. An attachment perspective on anger among adolescents. Merrill Palm Quart 2014; 60: 53-79.
10. Shaver PR, Schwartz J, Kirson D, Oconnor C. Emotion knowledge further exploration of a prototype approach. J Personal Soc Psychol1987;52:1061-86.
11. Mikulincer M. Adult attachment style and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger. J Personal Soc Psychol1998;32:45-51.
12. Ghobary bonab B, Haddadi Koohsar A. Relation among quality of attachment, hostility and interpersonal sensitivity in college students. Proced Soc Behavior Sci2011;30:192-6.
13. Meesters C, Muris P. Attachment style and self-reported aggression. Psychol Rep2002; 2:231-5.
14. Zimmermann P, Maier MA, Winter M, Grossmann KE. Attachment and adolescents emotion regulation during a joint problemsolving task with a friend. Int J Behavior Dev 2001;25:331-43.
15. Calamari E, Pini M. Dissociative experiences and anger proneness in late adolescent femaleswith different attachment styles. J Adole2003;38:287-95.
16. Magai C, Hunziker J, Mesias W, Culver L. Adult attachment styles and emotional biases. Int J Behavior Dev2000; 24:301-9.
17. Buunk BP. Personality birth order and attachment styles as related to various types of jealousy. Personal Ind Dif1997; 23: 997-1006.
18. Mikulincer M, Shaver PR. Attachment in adulthood structure dynamics and change. New York Guilford Publication.2007P.114.
19. Dewall C, Nathan R, F, Baumeister Tyler F, Matthew TG. Violence restrained evects of self-regulation and its depletion on aggression. J Exp Soc Psychol 2011; 43: 62-76.
20. Kivetz R, Zheng Y. Determinantsof justification and self-control. J Exp Psychol2006;135:572-87.
21. Gal D, Liu W. Grapes of wrath the angry effects of self-control. J Consum Res 2011; 38.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

22. Restubog D, James PR, Wang G, Chen D. It's all about control the role of self-control in buffering the effects of negative reciprocity beliefs and trait anger on workplace deviance. J Res Personal 2010;44:655-60.
23. Nozadi S, Spinrad TL, Eisenberg N, Eggum-Wilkens ND. Associations of anger and fear to later self-regulation and problem behavior symptoms. J Appl Dev Psychol2015;38:60-9.
24. Tangney JP, Baumeister RF, Boone AL. High self-control Predicts good adjustment, less pathology better grades, and interpersonal success. J Personal2004;2:271-322.
25. Baumeister RF, Sparks EA, Stillman TF, Vohs KD. Free will in consumer behavior self-control ego depletion and choice. J Cons Psychol2008;18:4-13.
26. Hammidy F. The Relationship between attachment styles and marital satisfaction in married student teaching. J Fam Res2008;2: 9.
27. Spielberger C, Johnson E, Crane R, Jacobs C. The experience and expression of on anger expression scale. New York Hemisphere Mc Craw - Hill Publication.1985;P.132.
28. Asgharimoghadam MA, Moghadasain M, Dibajnia P. [The reliability and validity of the Persian version of state trait anger expression inventory in a clinical population]. Clin Psy Personal Shahed Uni 2012;5:71-8. (Persian)
29. Khodayari Fard M, Lavasani A, Akbarizardkhane S, Liaghat S. Evaluate the psychometric properties and standardized checklist Spielberger anger among students of Azad Shahr branch. Tehran Uni J 2008;2:22-6.
30. Sebghati A. The mediating role of self in relation to parental attachment styles and coping strategies in adolescents. Master's Thesis Islam Azad Uni Cent Tehran Branch 2014.
31. Huntsinger ET, Luecken LJ. Attachment relationships and health behavior: the mediational role of self - esteem. Psychol Health2004;19:515-26.
32. Hibbard A. The Relationship of attachment styles and self-control on cell phone relance. J Appl Dev Psychol2015;22:42-7.
33. Haiddari Rad H. relationship between attachment styles, perfectionism anger and emotional adjustment in students. Master's Thesis Uni Mohaghegh Ardabili2014.
34. Hezari C, Shahabizadeh F. Perceived childhood attachment with the mediating of attachment to God, causal anger control model. J Res Personal2013;65:22-8.
35. Panaghi L, Pirozi D, Maleki G, Shirin Bayan M, Bagheri F. A Study on relationship between romantic attachment styles and spouse abuse. J Fam Res2012 ; 8:19-31.
36. Muris P, Meesters C, Morren M, Moorman L. Anger and hostility in adolescents relationships with self-reported attachment style and perceived parental rearing styles. J Psychosom Res2004 ; 57: 257-64.
37. Troisi A, Argenio AD. The Relationship between anger and depression in a clinical sample of young men: the role of insecure attachment. J Affecc Dis 2004;79:269-72.
38.Denson TF, William H, K RI, Lydia ST. Glucose consumption decreases impulsive aggression in response to provocation in aggressive individuals. J Exp Social Psychol 2010;2:14-22.
39. Baumeister RF, Vohs KD, Tice DM. The strength model of self- control. Curr Dir Psychol Sci2007; 16:351-5.
40. Baron RA, Richardson DR. Human aggression. New York Plenum Publication 1994;2:23-6.
41. Vohs KD, Finkenauer C, Baumeister RF. The sum of friends' and lovers self-control scores predicts relationship quality. Soc Psychol Personal Sci2011;2:138-45.
42. Fraley RC, Brumbaugh CC. Adult attachment and preemptive defenses converging evidence on the role of defensive exclusion at the level of encoding. J Personal2007; 75:1033-50.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]

A Mediator Role of Self-Control in Relation of the Attachment Styles and Angry in High School Female Students of Ilam

Hashemi R[1], Mohammadzadeh G[2]*

(Received: February 9, 2016 Accepted: June 8, 2016)

Abstract

***Introduction*:** Attachment Styles as mechanisms to regulate emotions can determine anger patterns in childhood and adolescence because adult attachment patterns also remain. Lack of Anger self-control not only would lead to interpersonal problems but also can cause a variety of physical and psychological problems.

***Materials & methods*:** The present research has been done to study the mediator role of self-control in relation with Attachment Styles and anger. The research is a kind of correlative studies which is considered as structural equations. The statistical population of the research consisted of all secondary school students in the city of Ilam. 235 girl students were selected as the sample with cluster sampling. The research instruments include adult styles of interest (RAAS), Tangeny self-control (2004), and Anger Scale (STAXI-2). Structural equation modeling was used to assess the proposed model.

***Findings*:** The results demonstrate that there is a significant relationship among Attachment Styles of self-control and anger P<0/01. Also there is a significant positive relationship between self-control and student's anger P<0/01, and self-control in relation with the Dependent and Anxious Styles with anger has the role of mediator P<0/05.

***Discussion & conclusion*:** Conclusively, having an eye on the results of the research and clarifying the relationships and the role of the Attachment Styles and self-control to predict student anger, it is suggested that special training programs be available to professionals in the field of education and the family

.

***Keywords*:** Attachment styles, Self-control, Anger, Students

1.Dept of Education Ilam City,Ilam, Iran
** Correspondin author Email: royahashemi49@gmail.com*

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-09]

[DOI: 10.29252/sjimu.25.5.170]